

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

І Н С Т Р У К Ц І Я

№ 41

**з охорони праці
при роботі на драбинах та стрем'янках**

м. Суми

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказ ректора
від 25 грудня 2012 р.
№ 1010-І

І Н С Т Р У К Ц І Я № 41

З ОХОРОНИ ПРАЦІ ПРИ РОБОТІ НА ДРАБИНАХ ТА СТРЕМ'ЯНКАХ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Дія інструкції поширюється на працівників, які у своїй роботі використовують драбини та стрем'янки.

1.2. До виконання робіт на драбинах та стрем'янках допускаються працівники, які пройшли вступний та первинний інструктажі з питань охорони праці та пожежної безпеки, та навчання безпечним методам ведення таких робіт.

1.3. Працівники повинні один раз на 6 місяців проходити повторні інструктажі з питань охорони праці, а при виконанні разових робіт, безпосередньо не пов'язаних із посадовими обов'язками або обов'язками за спеціальністю, – цільовий інструктаж відповідно до характеру виконуваної роботи.

1.4. Один раз на рік працівники повинні проходити перевірку знань відповідних нормативних актів з охорони праці та пожежної безпеки.

1.5. При залученні працівників до виконання робіт, пов'язаних з підняттям на висоту 1,3 м і вище, вони повинні попередньо пройти медичний огляд та спеціальне навчання з безпечного виконання робіт на висоті.

1.6. Кожен працівник під час виконання своїх трудових обов'язків повинен:

- виконувати тільки ту роботу, яка передбачена робочими інструкціями або доручена йому керівником;
- дотримуватися правил внутрішнього трудового розпорядку;
- користуватися тільки справними драбинами та стрем'янками;
- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території університету;
- знати і виконувати вимоги правил пожежної безпеки, знати місця знаходження первинних засобів пожежогасіння та уміти ними користуватися;
- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, вимоги санітарно-гігієнічних норм і правил, вміти надавати домедичну допомогу;
- користуватися передбаченими засобами колективного та індивідуального захисту.

1.7. Палити та приймати їжу дозволяється тільки у спеціально відведених для цього місцях.

1.8. Основними шкідливими та небезпечними виробничими факторами, які за певних обставин можуть призвести до травматизму чи професійних захворювань, є такі:

- підвищена напруга електричної мережі;
- підвищені рівні фізичного навантаження.

1.9. Працівник безоплатно забезпечується спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту (ЗІЗ) відповідно до діючих Типових галузевих норм.

1.10. Контроль за станом драбин і стрем'янок повинна здійснювати особа з числа інженерно-технічних працівників, яка призначається наказом по університету або розпорядженням по підрозділу.

1.11. Усі переносні драбини та стрем'янки повинні бути випробувані статичним навантаженням після виготовлення і капітального ремонту, а також періодично в процесі експлуатації:

- драбини та стрем'янки металеві – один раз на 12 місяців;
- драбини та стрем'янки дерев'яні – один раз на 6 місяців.

Дата і результати періодичних оглядів та випробувань драбин і стрем'янок фіксуються в спеціальному журналі.

1.12. На кожній драбині (стрем'янці), що перебуває в експлуатації, повинні бути зазначені:

- інвентарний номер;
- дата проведення наступного випробування;
- належність (структурний підрозділ, дільниця тощо).

На дерев'яних та металевих драбинах (стрем'янках) написи повинні виконуватись на тятивах (боковинах), а на мотузкових – на закріплених на них бирках.

1.13. Драбини та стрем'янки, які будуть використовуватися у роботі, повинні відповідати наступним вимогам:

а) загальна довжина (висота) приставної драбини (стрем'янки) повинна забезпечувати працівнику можливість працювати стоячи на сходинці, яка знаходиться на відстані не менше 1 м від верхнього кінця драбини. Довжина драбини не повинна перевищувати 5 м;

б) приставні драбини та стрем'янки повинні бути обладнані пристроєм, що запобігає перевертанням чи зсуванню їх під час виконання робіт. У тому разі, коли драбини (стрем'янки) установлюються на ґрунті, нижні частини їх тятів повинні мати оковки з гострими наконечниками. У разі використання драбин (стрем'янок) на гладких поверхнях (паркеті, металі, плитці, бетоні тощо) на нижні частини їх тятів повинні надягатися башмаки з гуми або іншого нековзного матеріалу. При стиранні сталевих наконечників чи гумових башмаків необхідно такі наконечники загострити, а башмаки замінити;

в) щаблі дерев'яних драбин повинні врізуватись в тятиви і через кожні 2 м скріплюватись стяжними болтами діаметром не менше 8 мм. Не дозволяється застосовувати драбини, що збиті цвяхами, без скріплювання тятів болтами та врізування щаблів у тятиви. Приставні дерев'яні драбини та стрем'янки завдовжки більше 3 м повинні мати два і більше металевих стяжних болти, установлених під нижнім та верхнім щаблями;

г) розмір робочих майданчиків драбин (стрем'янок) повинен бути не менше 320x320 мм, сходів-тумб – 300x220 мм. Робочі площадки драбин (стрем'янок) висотою 1,3 м і вище повинні мати огорожу (упор) висотою не менше 1 м;

д) всі деталі дерев'яних драбин повинні мати гладку поверхню машинної або ручної обробки. Металеві деталі драбин (стрем'янок) не повинні мати тріщин, зачепів чи гострих країв. Тріщини в тятивах та сходинках дерев'яних драбин допускаються тільки поздовжні, довжиною не більше 100 мм і глибиною не більше 5 мм. При цьому місце розташування і напрямок тріщин не повинні загрожувати ослабленням тятів та сходинок. Замуровування тріщин або надломів шпаклюванням, обклеюванням або іншим чином не допускається. Поперечні тріщини не допускаються;

е) стрем'янки повинні бути оснащені пристосуваннями (гаками, ланцюгами) для запобігання самочинному розсуванню їх під час виконання робіт. Нахил стрем'янок повинен бути не більше 1:3;

ж) вертикально встановлені драбини, а також драбини з кутом нахилу до горизонту більше 75°, при висоті більше 5 м, починаючи з висоти 3 м повинні мати огороження у вигляді горизонтальних дуг. Дуги повинні розташовуватися на відстані не більше 0,8 м одна від одної і з'єднуватись не менше ніж трьома поздовжніми смугами;

з) драбини висотою більше 10 м повинні бути обладнані майданчиками для відпочинку не рідше ніж через кожні 10 м;

и) розсувні приставні драбини повинні мати коліна, які можна плавно висовувати і засовувати, а також надійно стопорити на будь-якій заданій висоті. Коліна драбин не повинні самочинно складатись. Зусилля, необхідне для висування колін драбин, не повинно перевищувати 500 Н (50 кгс).

1.14. Працівник має право відмовитися від роботи, якщо умови її виконання створюють загрозу його здоров'ю або життю чи суперечать вимогам нормативних актів з охорони праці.

1.15. За порушення вимог цієї інструкції працівник несе адміністративну, дисциплінарну та карну відповідальність згідно діючого законодавства України.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Працівник перед початком роботи повинен:

– одягнути та привести до ладу передбачений для виконання роботи спецодяг, спецвзуття та ЗІЗ;

– отримати завдання у керівника робіт;

– оглянути і підготувати робоче місце та підходи до нього на відповідність вимогам безпеки, прибрати все зайве, перевірити стан підлоги на робочому місці, мокру або слизьку підлогу необхідно протерти;

– оглянути драбини чи стрем'янки, які будуть використовуватися у роботі, перевірити їх справність;

– переконатися в достатній освітленості робочого місця; при недостатньому освітленні задіяти переносні освітлювальні пристрої.

2.2. Перед початком виконання робіт із застосуванням приставних драбин (стрем'янок) необхідно забезпечити їх стійкість, переконавшись оглядом та випробуванням у тому, що вона не може зісковзнути з місця або випадково зсунутись. У разі установаження приставної драбини за умови, коли її верхній кінець може зміститись, його необхідно надійно закріпити за стійкі конструкції таким чином, щоб виключити можливість зміщення драбини або її падіння від дії вітру або випадкових поштовхів.

2.3. При виявленні загрози безпечному проведенню роботи, необхідно доповісти про це безпосередньому керівнику і до роботи не приступати. Дозволяється приступати до роботи тільки після усунення виявлених недоліків.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. Працівник під час роботи повинен бути уважним, не відволікатися та не відволікати інших працівників.

3.2. Допускається зрощувати не більше двох дерев'яних приставних драбин шляхом міцного з'єднання їх металевими хомутами, накладками з болтами тощо з обов'язковим наступним проведенням їх випробування.

3.3. Приставна драбина повинна установаляватись під кутом нахилу до горизонтальної площини не менше 45° і не більше 60° . У разі установаження драбини під кутом нахилу менше 60° додаткове закріплення верхньої частини драбини не вимагається.

3.4. Забороняється установалявати драбину на східці маршів сходової клітки. У разі такої необхідності на сходових клітках повинен споруджуватись поміст.

3.5. Перебування на щаблях приставної драбини або стрем'янки дозволяється тільки одному працівнику.

3.6. Не дозволяється піднімати або опускати вантаж по приставній драбині (стрем'янці) та залишати на ній інструмент.

3.7. Під час виконання робіт з приставної драбини (стрем'янки) в місцях з поживавленим рухом транспортних засобів або людей для запобігання її падінню від випадкових поштовхів (незалежно від наявності або відсутності на кінцях драбини наконечників) місце її установаження необхідно обгородити, а саму драбину надійно закріпити. У тому разі, коли її неможливо закріпити (або у разі установаження драбини на гладку чи слизьку підлогу), біля основи драбини повинен стояти працівник у касці і утримувати її в стійкому положенні.

3.8. Роботи з електроінструментом, пневматичним інструментом, паяльною лампою, газовим пальником тощо дозволяються тільки з драбин (стрем'янок), які мають огорожені поручнями верхні майданчики.

3.9. У разі виконання робіт з підвісних, приставних та розсувних драбин на висоті більше 1,3 м повинен застосовуватись запобіжний пояс. Пояс повинен закріплюватись за конструкцію будівлі або за драбину, за умови надійного закріплення її до конструкції.

3.10. Переміщувати драбину необхідно з дотриманням таких запобіжних заходів:

– у разі перенесення драбини двома працівниками, вони повинні нести драбину наконечниками назад, застерігаючи перехожих про небезпеку зіткнення з нею.

– у разі перенесення драбини одним працівником, він повинен переносити драбину в похилому положенні, при цьому її передній кінець повинен бути піднятий над землею не менше ніж на 2 м.

3.11. Забороняється використовувати переносні металеві драбини в розподільних установках напругою 220 кВ і нижче.

3.12. Якщо необхідно встановити драбину (стрем'янку) проти входних дверей, біля неї повинен знаходитися працівник, який охороняв би її від випадкових поштовхів.

3.13. При роботі на висоті вище 1,3 м передавати працівнику інструмент, пристосування тощо, а також одержувати їх від працівника дозволяється тільки за допомогою мотузки.

3.14. При підйомі по сходах забороняється тримати в руках інструмент, деталі, матеріали та інші предмети. Для цієї мети повинна використовуватися сумка або спеціальні ящики.

3.15. Під час роботи забороняється:

– застосовувати драбини (стрем'янки) з простроченим терміном чергового випробування;

– працювати з несправних драбин (стрем'янок);

– стояти або проходити під драбиною (стрем'янкою), на якій знаходиться працівник;

– знаходитися на драбині (стрем'янці) на відстані менше 1 м від її верхнього кінця;

– у разі недостатньої довжини драбини облаштовувати опорні споруди з підручних матеріалів (ящиків, діжок тощо);

– встановлювати переносні драбини під кутом більше 60° без додаткового закріплення верхньої частини драбини;

– працювати з двох верхніх сходинок драбин, що не мають поручнів або упорів;

– знаходитися на щаблях драбини (стрем'янки) більш ніж однієї людини;

– виконувати роботи біля працюючих машин чи механізмів, що рухаються або обертаються;

– натягувати проводи та підтримувати на висоті важкі деталі;

– працювати з приставних драбин з електро- та пневмоінструментом;

– виконувати газо- та електрозварювальні роботи (для виконання таких робіт повинні застосовуватись риштування або стрем'янки з верхніми площадками, обгородженими поручнями).

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Привести робоче місце в належний стан.

4.2. Драбини та стрем'янки прибрати у відведене для їх зберігання місце.

4.3. Зняти спеціальний одяг, спецвзуття, інші ЗІЗ та помістити їх до місця зберігання.

4.4. Вимити руки, обличчя, при необхідності прийняти душ, переодягнутися у чистий одяг.

4.5. Доповісти керівнику про виявлені під час роботи недоліки.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. В процесі роботи можуть виникнути наступні аварійні ситуації:

– загоряння обладнання або матеріалів, виникнення пожежі;

– пошкодження ізоляції електрообладнання, виникнення напруги дотику та крокової напруги.

5.2. У разі виникнення аварійної ситуації необхідно:

– обгородити небезпечну зону і не допускати в неї сторонніх осіб; якщо обстановка не загрожує життю і здоров'ю працівників і не призведе до більш тяжких наслідків, необхідно її зберегти такою, якою вона була на момент настання події, для проведення розслідування;

– при пожежі приступити до її ліквідації; якщо погасити пожежу своїми силами неможливо, викликати пожежну команду;

– повідомити про те, що сталося, керівника робіт.

5.3. У разі настання нещасного випадку:

– негайно звільнити потерпілого від дії уражаючого фактору;

– перенести його в безпечне місце;

– визначити стан потерпілого, при необхідності надати йому домедичну допомогу, а у тяжких випадках викликати "швидку медичну допомогу".

5.4. При ліквідації аварійної ситуації виконувати вказівки керівника робіт.

Склав:

Провідний фахівець РЕД

В.І. Шафорост

Узгоджено:

Начальник відділу охорони праці

А.В. Лебединець

Юрисконсульт

О.М. Кузікова

Голова комісії профкому з питань охорони праці

М.М. Олада